

Samtök lestarstjóra og slökkviliðsmanna gegn Bretlandi

Dómur frá 27. febrúar 2007

Mál nr. 11002/05

11. gr. Félagafrelsi

Réttindi félaga. Brottrestur úr stéttarfélagi.

1. Málsatvik

Kærandi, samtök lestarstjóra og slökkviliðsmanna, er stéttarfélag. Félagsmenn þess eru um 18.000 og starfa flestir sem lestarstjórar hjá járnbrautum Bretlands. Starfsmönnum járnbrauta í Bretlandi er frjálst að velja hvort og þá í hvaða stéttarfélagi þeir vilja vera og eru flestir þeirra félagar í umræddu stéttarfélagi.

Eitt af markmiðum kæranda er að „vinna að framgangi verkalyðshreyfingarinnar í átt að sósíalísku samfélagi“ og að „vinna að og þróa jákvæða stefnu innan starfsgreinarinnar og félagsins hvað varðar jafnrétti án tillits til kynferðis, kynhneigðar, hjúskaparstöðu, trúarbragða, uppruna, litarháttar eða kynþáttar“. Árið 1978 samþykkti aðalfundur kæranda að hefja herferð gegn og svipta hulunni af óþolandi stefnum stjórnmálaflokka eins og „the National Front“. Í febrúar 2002 sótti Lee, sem var félagi í öfga-hægri flokknum Breska þjóðarflokksnum sem áður var „the National Front“, um inngöngu í stéttarfélagið og fékk hana. Í apríl 2002 bauð Lee sig fram fyrir Breska þjóðarflokkinn í Bexley. Í apríl 2002 sendi starfsmaður kæranda skýrslu til formanns stéttarfélagsins varðandi Lee, þar sem fram kom m.a. að hann væri í Breska þjóðarflokksnum, hefði dreift áróðri gegn múslimum klæddur eins og prestur, og verið í framboði fyrir flokkinn árið 1998 í Newham. Í skýrslunni var einnig að finna grein sem Lee skrifaði fyrir tímarit Breska þjóðarflokksins og fax frá Jafnréttisráði Bexley þar sem kom fram að Lee hefði með alvarlegum hætti áreitt fólk sem hefði gefið út bæklinga gegn nasisma. Viku síðar ákvað stjórn kæranda einróma að víkja Lee úr stéttarfélaginu þar sem aðild hans að Breska þjóðarflokksnum væri ósamrýmanleg aðild hans að stéttarfélaginu þar sem hann gæti komið óorði á kæranda auk þess sem Lee væri á móti markmiðum kæranda. Lee leitaði til vinnuréttardómstóls sem féllst á að kæranda hefði verið óheimilt að vísa honum úr félaginu á grundvelli pólitískra skoðana hans. Kærandi áfrýjaði niðurstöðunni til áfrýjunardómstóls í vinnurétti sem komst að þeirri niðurstöðu að stéttarfélag gæti vísað einstaklingi úr félaginu á grundvelli hegðunar hans, en ekki vegna þess að hann væri félagi í stjórnmálaflokki. Áfrýjunardómstóllinn vísaði málinu aftur til vinnuréttardómstóls sem komst að þeirri niðurstöðu að kæranda hefði ekki verið rétt að víkja Lee úr félaginu þar sem það hefði fyrst og fremst verið gert vegna aðildar hans að Breska þjóðarflokksnum. Kæranda var því skylt að veita Lee aftur aðild að stéttarfélaginu, þrátt fyrir að það væri í andstöðu við reglur félagsins. Hefði kærandi ekki veitt Lee aðild að félaginu aftur hefði kærandi þurft að greiða honum skaðabætur sem næmu að lögbundnu lágmarki 8.600 evrum. Þrátt fyrir að kærandi hafi tekið Lee aftur inn í félagið getur hann sótt skaðabætur úr hendi kæranda sem numið geta allt að 94.200 evrum.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólum

Kæran

Kærandi taldi það vera brot á félagafrelsinu samkvæmt 11. gr. sáttmálans að leggja bann við því að félagsmanni í stjórnmálaflokki sem vinnur gegn markmiðum stéttarfélagsins væri vísað úr félaginu.

Niðurstaða

Dómstóllinn taldi að rétt eins og einstaklingum er frjálst að velja í hvaða stéttarfélagi þeir eru ætti stéttarfélögum að vera frjálst að velja hverjir eru félagsmenn. 11. gr. skyldi ekki túlka þannig að hún fæli í sér skyldu á hendur félögum til þess að leyfa hverjum sem það vildi að gerast aðili að félaginu.

Þegar félög væru stofnuð af fólki á grundvelli ákveðinna gilda eða hugsjóna til þess að vinna að ákveðnum markmiðum, gæti það gengið gegn grundvallarhugmyndinni um félagafrelsi ef félagarnir fengu engu ráðið um aðild að félaginu.

Í málinu reyndi á að hvaða marki ríkið skyldi grípa til aðgerða til þess að vernda félagsmanninn Lee fyrir aðgerðum sem kærandi gæti beint gegn honum. Fallist var á að félagafrelsi kæranda hefði verið skert en að það hefði verið gert með lögmætum hætti og í þágu lögmæts markmiðs, þess að vernda hagsmuni einstaklinga eins Lee sem felast meðal annars í að stunda stjórnmalastarf afskiptalaust. Varðandi það hvort ríkið hefði vegið og metið hagsmuni Lee annars vegar og hagsmuni kæranda hins vegar með fullnægjandi hætti taldi dómstóllinn að brottvísun Lee úr félaginu hefði ekki útilokandi áhrif á tjáningarfrelsi hans eða þátttöku í stjórnmalastarfi. Það var heldur ekki ljóst að Lee hefði beðið tjón af því að fá ekki að vera félagi í stéttarfélaginu. Þar sem skylduaðild að stéttarfélögum hafði verið afnumin, var ekki hægt að telja afkomu hans eða starfsskilyrði háð stéttarfélagsaðild hans. Dómstóllinn leit til þess sögulega hlutverks stéttarfélaga að vernda félaga sína fyrir ágengni vinnuveitenda og að í ljósi þess gæti stéttarfélagsaðild verið talin mikilvæg fyrir einstaklinga. Hins vegar kom kærandi fram fyrir hönd allra starfsmanna við gerð kjarasamninga og því var Lee hvorki berskjaldaður gagnvart því né átti á hættu að vinnuveitandi hans beitti ólögmætum eða ómálefnalegum ákvörðunum gagnvart honum þó að hann væri ekki aðili að stéttarfélaginu. Með tilliti til þessa var réttur kæranda til þess að velja félagsmenn sína talinn vega þyngra á metum að mati dómstólsins. Litið var til sögulegra tengsla stéttarfélaga við stjórnmalaflokka, sérstaklega á vinstri vængnum, og þess að stéttarfélög hafi löngum haft félagsleg og stjórnmalaleg málefni á stefnuskrám sínum, en ekki verið hlutlaus með einungis velferð félagsmanna sinna á stefnuskránni. Það voru engar vísbendingar um það að í málsmeðferðinni fyrir innlendum dómstólum hafi það mat kæranda talist rangt að skoðanir og stjórnmalaviðhorf félagsins væru á skjön við hugsjónir og viðhorf Lee. Ekkert benti heldur til þess að kærandi hefði opinbert hlutverk eða þægi opinbera styrki sem gætu leitt til þess að félaginu bæri skylda til þess að veita aðild að því til þess að sinna einhverju viðtækara hlutverki. Varðandi fullyrðingar ríkisins um að landslög hefðu heimilað brottvikningu Lee hefði hún verið byggð á háttsemi hans sem ekki stóð í tengslum við aðild hans í Breska þjóðarflokknum, leit dómstóllinn til þess að vinnuréttardómstóllinn hefði talið andstöðu kæranda við aðild Lee aðallega byggða á aðild hans að Breska þjóðarflokknum. Dómstóllinn taldi ekki sanngjarnt að kærandi notaði hegðun Lee sem fyrirslátt þegar hegðun hans stóð í svo sterkum tengslum við aðild hans að Breska þjóðarflokknum.

Þar sem ekki var hægt að greina að Lee hefði þolað neitt raunverulegt harðræði né að kærandi hefði sýnt af sér ósanngjarna hegðun eða misnotkun á stöðu sinni taldi dómstóllinn einróma að brotið hefði verið gegn réttindum kæranda sem tryggð eru í 11. gr. sáttmálans.

Dómstóllinn dæmdi kæranda 53.900 evrur í málskostnað með vísan til 41. gr. sáttmálans.